

CORAPORTUL DINTRE RELIGIE ȘI POLITICĂ

Chiriac Elena, student U.T.M.,
Conducător științific: lector univ. Roșca Veronica

Din cele mai vechi timpuri *politica* și *religia* au fost strâns legate, deoarece cu ajutorul religiei erau manipulate masele populare, în favoarea sau defavoarea unui fenomen, curent, ideologii sau persoane ce atentau la personalitatea conducătorilor de state. Un exemplu elocvent este Egiptul Antic, unde *faraonii* erau afiliați zeilor și populația temându-se de mânia și răzburarea forțelor supranaturale nu încălcau legile, astfel domniile faraonilor au fost cele mai îndelungate și cele mai liniștite (din punctul de vedere al răscoalelor și neascultării popoarelor). Dacă am analiza un alt imperiu, cel Incas, vast imperiu în munții Anzi din America de Sud. Ei au construit o bogată și complexă civilizație care a stăpânit peste opt milioane de oameni. Societatea incașilor a fost organizată strict de la împărat și familie regală la simplii țărani și oameni de rând. Împăratul era considerat descendent al zeului soarelui Inti și conducea cu autoritate divină. Toată puterea stătea în mâinile lui. Numai influența obiceiurilor și frica de revoltă contracarau puterea împăratului. Dumnezeu suprem al incașilor era Viracoccha, dar ei venerau și zeul Soarelui, Inti. Deși au fost brutali și acaparatori, au format un popor mare, pentru că au știut să valorifice tot ce a fost bun la popoarele pe care le-au subjugat. Civilizația incașilor a fost o sinteză creatoare, plină de soluții și învățăminte, în parte valabile și astăzi. Căci aceste învățăminte provin din adâncurile timpului când omul era una cu mama natură consolidându-se în mii de ani și astfel devenind o cultură politico-socială puternică.

Însă în contradicție cu aceste culturi religioase și politice din trecut în urma cu mai bine de un secol, Franța a adoptat o lege importantă, de inspirație masonică, prin care a oficializat ruptura dintre Stat și Biserică. Care imediat a avut ca urmare revolte în mai

multe regiuni ale țării, iar Vaticanul a condamnat ferm aceasta măsură în 1905 printr-un act oficial. Chiar dacă a trecut atâta timp subiectul este încă actual, spiritele s-au mai calmat fata de acele vremuri. Totuși suntem martorii unor dezbateri aprinse la nivel continental pe marginea subiectelor legate de religie, politica și viața publică și cât de multa ceste ar trebui să se întrepătrundă.

Astăzi conflictele ideologice dintre seculari și tradiționaliștii creștini nu se mai limitează doar luptele pentru păstrarea sau răsturnarea situației actuale într-un stat sau pe plan internațional. Au apărut susținători ai ambelor tabere. Unii cer o însușire a moștenirii culturale creștine de către Europa în vreme ce alții, în general cei situați la stânga spectrului politic, doresc o ruptura totală de religie. În această controversă apare și elementul musulman, destul de semnificativ datorita emigranților, mai ales în Europa Occidentala (foarte mulți sunt în Franța), care se pare ca înclina balanța tot mai mult în favoarea păstrării identității proprii și în defavoarea integrării sociale.

“Era secularismului se apropie de sfârșit și apare o noua perspectivă” (1), din aceste cuvinte putem conchide că acesta este adevărul pentru că, din punct de vedere religios, Uniunea Europeana oferă situații diferite, în funcție de regiuni. În nord, influența religioasa este scăzuta, iar bisericile sunt aproape goale. În Est situația este diferită, atât Biserica Catolica cât și cea Ortodoxa, după zeci de ani de guvernare ateisto-comunistă, oamenii își manifestă dorința de a crede în Dumnezeu și frecventează lăcașurile sfinte. În Polonia de exemplu, reprezentanți ai Bisericii Catolice, mai ales cei conservatori, sunt foarte activi și implicați în viața politică națională.

Și în sud situația e similară, dar din motive diferite. În Malta catolicismul are un cuvânt greu de spus, la fel ca ortodoxismul în partea greaca a Ciprului deoarece aici populația este foarte credincioasă și sunt păstrate tradițiile seculare ce au devenit o cultură a fiecărui cetățean în parte, dar se știe că atunci când toată societatea este unită să gândească în unison și statul are de câștigat,

căci nu există disensiuni sau neînțelegeri în societate și chiar de apar se știe că cei mulți domină asupra minorității, iar ca să poată schimba cineva ceva trebuie să fie un lider înnăscut și ca să poată convinge și mulțimea despre ideile sale ieșite din comun. La toată această ecuație adăugăm și intrarea României și Bulgariei în Uniunea Europeană în 2007, ambele state fiind predominant ortodoxe. Camera Deputaților din România a adoptat legea privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, aceasta după ce respectiva lege a trecut de Senat. Adoptarea Legii Cultelor este primită cu bucurie de către Biserica Ortodoxă Română. Camera decizională pentru acest proiect de lege, a aprobat aproape în unanimitate, cu o singură abținere, proiectul Legii Cultelor care va înlocui vechea Lege a Cultelor din 1956. Este o lege europeană, o lege modernă, o lege care asigură manifestarea liberă a credinței pentru toți cetățenii.

Multe din statele nou intrate în UE au fost printre vocile cele mai auzite în efortul eșuat de menționare a lui Dumnezeu și a creștinismului în proiectul de Constituție europeană, demers care a fost până la urmă stopat temporar de către referendumurile din Franța și Olanda. Oficialii de la Bruxelles speră însă să revigoreze acest proiect în jurul anului 2009. În legătură cu acest subiect, cancelarul german, Angela Merkel, a declarat că “religia creștină a modelat Europa într-un mod decisiv”, fapt ce ar trebui reflectat și într-o eventuală Constituție europeană. Aceasta pentru a nu exista disensiuni în legătura cu diferitele ramuri ale religiei în această regiune a lumii unde sunt unite atâtea state.

După ce Papa Benedict a vizitat Turcia, țara majoritar musulmană, Papa împreună cu Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, ce este considerat farul ortodoxiei a lansat o declarație comună, prin care se explică necesitatea “păstrării rădăcinilor creștine” ale culturii europene și în același timp “deschiderea către alte religii”. Căci trebuie să fim conștienți de faptul că fiecare persoană este liberă să aleagă în ce și cine să creadă, dar seva de unde s-a alimentat formarea mai multor religii trebuie să-o păstrăm intactă.

După declarații oficiale din partea partidelor de dreapta și a diverselor personalități din cadrul Bisericii, în Europa câștigă teren diverse formațiuni politice naționaliste, precum Partidul Libertății din Austria, Frontul Național din Franța sau Partidul Național Britanic, care își însușesc platforme creștine. Ca exemplu de așa partid la noi este PPCD (Partidul Popular Creștin Democrat), care însuși prin denumire atrage mulți susținători. Dar ce ne va rezerva viitorul? Care dintre cele doua tabere vor avea câștig de cauză? Conform experților de tot felul, ceea ce este sigur este faptul ca în următorii zeci de ani grupările religioase vor fi tot mai prezente în viața publică și vor încerca chiar sa influențeze politicile europene.

În orice caz, în Europa începutului de mileniu, creștinismul reprezintă pentru popoarele de pe bătrânul continent singurul garant al păstrării identității culturale proprii, avându-se în vedere expansiunea islamica, alimentată constant de sporul demografic al familiilor musulmane și de valurile de imigranți, paradoxală ar fi situația conform căreia este posibil ca adepții de azi ai separării totale a Bisericii de Stat sa realizeze mâine ca nu au fost altceva decât deschizătorii de drum ai islamizării Europei.

Un conflict religios este prezent și la noi în Republica Moldova dintre Mitropolia Moldovei și cea a Basarabiei. Animositățile apărute nu au survenit din senin, este vorba de un conflict care s-a coagulat în timp, iar substratul lui este unul de natura ideologic-politică, și mai puțin de natura ecleziastica.

Dezbinările preoților ortodocși de la noi din R. Moldova au degenerat mari neînțelegeri dintre credincioși, care susțineau una sau alta mitropolie. Fețele bisericești au reușit nu doar să dezorienteze oamenii, ci să extindă un conflict de proporții dintre aceștia. În loc să facă pace, iar acest fenomen social pare să-i preocupe doar pe ei, au atras și credincioșii în disensiunile lor. Dezordinile din Ungheni, s-au soldat cu altercații chiar în biserica „Alexandr Nevskii” din oraș, într-o duminică următoare au avut o continuitate mai pașnică la Biserica „Sfânta Treime” din Călărași.

Scandalul a fost declanșat de peste 20 de clerici din Ungheni, Nisporeni și Călărași. Pentru că nu erau de acord cu decizia Sinodului rus, ei declaraseră că doresc aderarea la cealaltă mitropolie, a Basarabiei. Disputa dintre patriarhiile de la București și Moscova privind păstoria ortodocșilor din Basarabia are ca miză cea mai mare avere bisericească de peste Prut. Dacă ar fi puse cap la cap, bunurile furate de sovietici Mitropoliei Basarabiei, în urma cu șase decenii, ar valora mult. Asta e evaluarea estimativa pe care au făcut-o atât reprezentanții Patriarhiei Moscovei, cât și cei ai Patriarhiei Române, și care întreține de 15 ani conflictul dintre cele două Biserici „surori“.

Considerată, înainte de ocupația sovietică, cea mai bogată dintre mitropoliile Patriarhiei Române, Mitropolia Basarabiei este numită „eparhia de aur“ a Bisericii Române. Dintre cele 1.090 de biserici, doar 156 au scăpat însă de tăvălugul comunist. „Doar 80-90% dintre acestea aparțin Mitropoliei Basarabiei. Dincolo de miza materială, ce presupune interminabile lupte în justiție, interesul major al celor două patriarhii în Basarabia este de alt ordin.

„Controlul sufletelor“, sintetizează Vitalie Nagacevski, avocatul care a reprezentat Mitropolia Basarabiei la CEDO în procesul de recunoaștere a statutului său juridic.

Chiar cât ar părea de straniu însă în prezent în unele state politica înlocuiește religia, ca exemplu pot servi SUA (Statele Unite ale Americii). Semintele super-statului modern, cu un guvern puternic, fără limite morale - au fost sădite de umaniștii francezi, iar apoi de cei americani care credeau în puterea rațiunii de a rezolva toate problemele omenirii. Individualismul nestăvilat a degenerat foarte curând în haos - divorț, avort, crimă - oamenii au început să se îndrepte spre guvern - taxe, programe sociale, ajutor de șomaj - pentru a păstra ordinea și pentru a găsi soluții la problemele sociale care s-au înmulțit exponențial în urma prăbușirii vechii ordini morale. Dar *Dumnezeul* proslăvit acum aparține altei realități: *visul american* secularizat, materialist, planificat; politica plăcerii, împlinirii de sine și a distracției;

obsesia creșterii economice - toate sunt acum scopuri în sine. Dumnezeu își are locul Său în societatea americană, dar El este acum doar o simplă rotiță din întregul mecanism - *visul american* - în care Protestanți, Romano-catolici protestantizați și nu puțini Ortodocși materialişti secularizați continuă să se adăpostească sub mantaua *creștinismului* în timp ce își dedică cea mai mare parte a timpului singurului lucru care pare să le stârnească interesul: prosperitatea economică și cruciadele politico-ideologice menite să remodeleze utopic omenirea astfel încât rasa umană să devină și mai *prosperă*. Și nu se caută soluții ca în trecut, însă se caută soluții politice (de exemplu feministe), nu duhovnicești, la problemele oamenilor și interesele duhovnicilor se aseamănă cu agenda de lucru a stângii politice americane, adeptă convinsă a unui stat puternic. Unii Romano-catolici și Ortodocși din America sunt irecuperabil politizați. Cum interpretarea Bibliei nu se mai face prin prisma Sfintei Tradiții, ne mai fiind parte a disciplinei zilnice a liturghiei, rugăciunii și slujirii, este limpede că Biblia a ajuns să spună ce vrea fiecare, interpretând-o fiecare în felul său. Astfel că singura voce din societate care vorbește cu autoritate este statul, de vreme ce doar legile sale sunt considerate ca absolute, nesupuse revelației individuale.

De vreme ce religia și instituțiile tradiționale ierarhice - precum familia și biserica - au ajuns subordonate statului, toate sferele vieții au devenit politizate. Politica - mai ales sub formele ei cele mai populare: economia, medicina, ingineria socială - este acum, din ce în ce mai mult, singurul centru de interes din societate. Religia nescăpând de politizare. I-a revenit rolul de a-i motiva pe cei slabi de înger pentru exersarea virtuții civice sau de a le oferi o stare de confort personal, psihologic, ca unele persoane să-și găsească alinarea în religie într-o societate unde supraviețuiește doar cel ce este destul de puternic să calce peste alte capete pentru a se ridica și a fi în centrul atenției. Astfel că religia nu se mai ocupă de chestiuni privitoare la adevărul obiectiv, ci doar de ceea ce îi face pe adepții ei să se simtă bine sau de ceea

ce îi ajută să-și trăiască viața eficient - adică să aibă *succes* și să fie *fericiți*. Religia americană este deci la polul opus față de viziunea Bisericii istorice asupra mântuirii, așa cum este ea exprimată de episcopul Iacov: "Ultima nădejde pentru orice creștin [este] unirea cu Hristos, potrivit chipului Său... Adevărată credință se deprinde abia după ani lungi de căutări, de încercări și de experiențe a dragostei lui Dumnezeu în situațiile practice de viață". Astfel americanii cred și fac ceea ce le este indicat de către statul care pentru ei este totul și pe de o parte bravo la așa stat ce a reușit să creeze o asemenea cultură politică asemeni religiei (sau în unele cazuri înlocuind-o), dar dacă privim din alt unghi vedem că această societate și-a pierdut valorile spirituale și morale, oare merită să se sacrifice aceste valori definitiv pentru politica de stat?

În Orientul Mijlociu e cu totul altă situație, fiind banală constatarea că în Orientul Mijlociu politica întreține cu religia raporturi complexe, confuze și mai curând conflictuale. Aceasta este cel puțin concepția liberală dominantă în Occident, conform căreia aceste două entități nu se împacă, în chip evident, deloc. Religia, deținătoare a Adevărului, este domeniul absolutului. Politica, furnizoare de adevăruri multiple, este cel al relativului. Cea dintâi pretinde să arate calea către mântuirea veșnică, cea de a doua nu caută decât să călăuzească oamenii pe căile nesigure ale lumii pământești. Obișnuit de secole să gândească aceste categorii ca entități riguros distincte, apoi separate, omul occidental are tendința să scruteze conținutul teologic al sistemelor religioase pentru a înțelege de ce toate acestea nu funcționează la fel într-o situație dată. El îl căuta pe Bin Laden în Coran, pe coloniștii exaltați din Teritoriile ocupate în Biblie și, uneori, pe fundamentalistii creștini ai *Bible belt*-ului american în Evanghelii. Se înșeală însă. Textele sacre nu explică nimic, pentru simplul motiv că spun totul. De aceea, găsești în ele tot ce cauți. Pentru a nu da decât un exemplu, în Israel, unde Biblia este marea carte de referință a tuturor, persoane religioase sau laici, oameni de dreapta sau de stânga, moderați sau radicali, partizanii unei păci de

compromis cu palestinienii îi vor cita mai curând pe profeți, în timp ce adepții Marelui vor cita din Cartea lui Ioșua. Un pamflet catolic care circulă în Franța războaielor religioase a spus-o foarte bine: “Evanghelia este un cuțit cu doua tășuri”.

Avem de a face cu o chestiune de bun-simt istoric: textele pot rămâne aceleași, lectura lor este cea care diferă, deoarece totul rezida în interpretare. Cu toate acestea, raporturile între politica și religie nu sunt aceleași în toate sistemele religioase.

În cazul islamului, revelația Profetului a precedat apariția statului, care a fost creat imediat după aceea, cu tășul săbiei, în numele principiilor noii credințe. În iudaism, religie în mod tradițional lipsită de stat, caracterul etnic al religiei interzice, în principiu, separarea radicală între două domenii strâns întrepătrunse, între care nimeni nu poate defini o adevărată linie despărțitoare. În cazul ambelor monoteisme avem de a face cu o imposibila laicitate. Aruncându-ne privirea asupra raporturilor dintre politica și religie în Orientul Mijlociu de astăzi. În afara de Liban, țara a unui improbabil echilibru confesional, islamul este peste tot religie de stat.

Ceea ce este sigur e că, în lupta acerba care o opune încă de la origini Occidentului creștin, lumea arabo-musulmana a pierdut de mult timp partida, distanța dintre cele două neîncetând să se mărească în chip tragic. Cu toate acestea, sub influența puterilor coloniale sau, după obținerea independenței, prin libera alegere a elitelor lor, țările islamice au încercat toate *isme* venite din Occident, de la liberalism la socialism, trecând prin naționalism, local sau panarab. Au încercat tot și nimic nu a mers. Astfel se explica opțiunea integristă. Raționamentul e simplu: nu numai ca imitarea servilă a modelelor străine nu a slujit la nimic, dar ea a agravat mizeria și umilirea. Trebuie, deci, o revenire la singura valoare care este proprie musulmanilor și care a stat la baza splendorii vechii lor civilizații: islamul. Sa spunem, în treacăt, ca “întoarcerea” la o ordine mai veche tine întotdeauna de domeniul iluziei pure. Nu numai că nu ne întoarcem niciodată înapoi, lumea

dispăruta rămânând înghițită pentru totdeauna în profunzimile unei istorii care se înnoiește în permanență.

În orice caz, în contextul conflictului israelo-arab, islamul politic pare a fi singurul mijloc de a combate în mod eficace Israelul. Alungând Israelul din sudul Libanului, Hezbollah libanez s-a lăudat că a reușit ceea ce nu reușise încă nici o armată araba: să constrângă Tsahal-ul să dea înapoi. În același timp, atentatele sinucigașe practicate de Hamas și de Jihadul islamic s-au dovedit a fi o armă de o redutabilă eficacitate. Însă, contrar unei idei bine înrădăcinate în Occident, lupta contra Israelului nu reprezintă esența problemei. Proiectul islamist este unul global. Astfel, luând cauzele drept consecințe, ne imaginăm că președintele Sadat a fost asasinat de ofițeri islamiști pentru că făcuse pace cu Israelul. În realitate, primul motiv invocat de șeful conjurațiilor a fost... interzicerea purtării voalului în interiorul universității. Sadat era conducătorul necredincios al unui stat necredincios. Și, bineînțeles, un astfel de stat nu putea să nu încheie pacea cu inamicul sionist.

Dacă ne-am încumeta, să aruncăm o privire spre viitor. Dacă suntem pesimiști, vom descoperi un peisaj foarte sumbru. Războiul contra Orientului musulman care este abia la început - un război subteran, murdar, unde dușmanul rămâne ascuns, iar linia frontului invizibilă. Dar, cu toate că nu e vizibilă, linia frontului este foarte reală atât pe plan mondial cât și cea care traversează fiecare societate în parte. Mai mult decât atât, rezultatul nu este sigur, acest conflict putând duce la catastrofe fără precedent, a căror palidă prefigurare ar putea-o reprezenta 11 septembrie 2001.

Dacă suntem mai curând optimiști, imaginea noastră despre viitor va fi mult mai liniștitoare. Creasta valului integrist se afla deja în urma noastră. În țările islamice, nu numai că statul rămâne puternic, așa cum a demonstrat-o cazul Algeriei, dar, ceea ce este și mai important, experiența iraniană aduce dovada definitivă că integrismul nu este soluția pentru relele de care suferă societatea

musulmană. Pe de alta parte, modernitatea păstrează, peste tot, o formidabilă forță de atracție.

Cred că fiecare din noi ne dăm seama că în general nu se poate de abordat o anumită strategie șablon în relația politicii cu religia, căci mai devreme sau mai târziu ea eșuează. De fiecare dată când obținem ca un element al calității relațiilor între aceste două puteri să fie mai înalt numai decât altă latură va avea de suferit căci nu se pot preveni toate neajunsurile unei teorii, fie că oamenii vor suferi în parte, în grupulețe sau întreaga societate. Oricum, noi rămânem niște marionete de-a lungul timpului unde în diferite perioade aceste puteri ne manevrează când una când alta trăgând cât mai multe sfori la sine pentru a domina și a deține superioritatea.

Bibliografie

1. Gerhard Robbers, profesor de studii politice și religioase la Universitatea germană din Trier, citat de Associated Press.
2. Ovidiu Drâmba „Istoria civilizației incașe”, București: 1998.
3. Romulus Vulcănescu „Incașii”, Editura Albatros, București: 1970.

ORIENTAREA PROFESIONALĂ A ADOLESCENȚILOR: FACTORI, VALORI ȘI TENDINȚE ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE

Cristina Balanuță, st. anul 2/3, specialitatea Sociologie, USM
Coordonator științific: Diana Cheianu-Andrei, dr. în
sociologie, conf.

„Meseria este brățara de aur” spune un vechi proverb românesc ce definește cel mai corect importanța integrării profesionale. Primul pas al acestui lung drum se face în adolescență odată cu reflectarea de către tânăr asupra aspirațiilor sale profesionale concretizate în opțiune și implicit în orientarea profesională.